Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

13. juuli 2017*

Eelotsusetaotlus – Hanked – Direktiiv 2004/18/EÜ – Artikli 47 lõiked 1, 4 ja 5 – Pakkuja majanduslik ja finantsseisund – Direktiivid 89/665/EMÜ ja 2007/66/EÜ – Pakkuja hankemenetlusest kõrvale jätmise otsuse kohtus vaidlustamine – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 47 – Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile

Kohtuasjas C-76/16,

mille ese on Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) 28. jaanuari 2016. aasta otsusega ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. veebruaril 2016, menetluses

Ingsteel spol. s r. o.,

Metrostav a.s.

versus

Úrad pre verejné obstarávanie,

menetluses osales:

Slovenský futbalový zväz,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Prechal, A. Rosas, C. Toader (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Slovakkia valitsus, esindaja: B. Ricziová,

– Euroopa Komisjon, esindaja: A. Tokár,

olles 21. märtsi 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: slovaki.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT 2004, L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132) artikli 47 lõike 1 punkti a ja artikli 47 lõikeid 4 ja 5, nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiivi 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (ELT 1989, L 395, lk 33; ELT eriväljaanne 06/01, lk 246; muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2007. aasta direktiiviga 2007/66/EÜ (ELT 2007, L 335, lk 31)) (edaspidi „direktiiv 89/665“) artikli 1 lõiget 1, artikli 2 lõikeid 3 ja 6–8 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 47.

2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses ühelt poolt Ingsteel spol. s r. o. ja Metrostav a.s-i (edaspidi koos „edutu pakkuja“) ning teiselt poolt Úrad pre verejné obstarávanie (riigihangete amet, Slovakkia) vahel ja selle ese on Slovenský futbalový zväz'i (Slovakkia jalgpalliliit, edaspidi „hankija“) korraldatud riigihankemenetlus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2004/18

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EÜ riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18 kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) artikli 91 kohaselt tunnistati direktiiv 2004/18 alates 18. aprillist 2016 kehtetuks. Arvestades põhikohtuasjas käsitletavate asjaolude toimumise kuupäeva, tuleb käesolevat eelotsusetaotlust analüüsida siiski direktiivi 2004/18 alusel, nagu see oli jõus enne kehtetuks tunnistamist.

4 Direktiivi 2004/18 põhjendus 39 oli sõnastatud järgmiselt:

„Tingimused, mille alusel kontrollitakse pakkujate sobivust avatud menetluse puhul, kandidaatide sobivust piiratud ja läbirääkimistega menetluste puhul, mille kohta on avaldatud lepinguteade, ning konkurentidega peetava dialoogi ja sellega seotud valiku puhul, peavad olema läbipaistvad. Selleks tuleb kindlaks määrata mittediskrimineerivad kriteeriumid, mida ostjad võivad kasutada pakkujate valimisel, ja vahendid, mida ettevõtjad saavad kasutada, et tõendada oma vastavust nendele kriteeriumidele. Läbipaistvuse tagamiseks tuleks samuti nõuda, et ostja esitaks niipea, kui leping läheb konkursile, oma valikukriteeriumid ning eripädevuse, mida ta võib ettevõtjatelt nõuda enne, kui annab loa riigihankelepingute sõlmimise menetluses osaleda.“

5 Direktiivi 2004/18 artikli 44 „Osalejate sobivuse kontrollimine, nende valik ning lepingute sõlmimine“ lõikes 2 oli sätestatud:

„Ostjad võivad nõuda, et kandidaadid ja pakkujad vastaksid artiklite 47 ja 48 kohasele minimaalse suutlikkuse tasemetele.

Artiklites 47 ja 48 osutatud teabe ulatus ja konkreetse lepingu täitmiseks vajalikud suutlikkuse miinimumtasemed peavad olema lepingu objektiga seotud ja proportsionaalsed.

Miinimumtasemed esitatakse hanketeates.“

6 Selle direktiivi artiklis 47 „Finants- ja majanduslik seisund“ oli sätestatud:

„1. Ettevõtja finants- ja majanduslikku seisundit võib üldjuhul tõendada ühe või mitme järgmise dokumendiga:

a) asjakohane pangaõiend või ametialase vastutuskindlustuse tõend, kui see on asjakohane;

[…]

4. Ostjad täpsustavad hanketeates või pakkumiskutses, millised lõikes 1 nimetatud dokumendid nad välja valisid ning milliseid muid dokumente tuleb esitada.

5. Kui ettevõtja ei saa ostja nõutud dokumente mõjuval põhjusel esitada, võib ta oma finants- ja majanduslikku olukorda tõendada ostja poolt sobivaks peetud muude dokumentidega.“

7 Selle direktiivi artikkel 48 nägi ette ettevõtjate tehnilise ja/või kutsealase pädevusega seotud tingimused.

Direktiivid 89/665 ja 2007/66

8 Direktiivi 2007/66 põhjendus 36 kõlab järgmiselt:

„Käesoleva direktiiviga tunnustatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis [hartas] tunnustatud põhimõtteid. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada, et harta artikli 47 esimeses ja teises lõigus sätestatud õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele peetakse täielikult kinni.“

9 Direktiivi 89/665 artiklis 1 „Läbivaatamise korra reguleerimisala ja kättesaadavus“ on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse [direktiivis 2004/18] osutatud lepingute suhtes, välja arvatud juhul, kui selliste lepingute kohta kehtib erand vastavalt kõnealuse direktiivi artiklitele 10–18.

[…]

Liikmesriigid võtavad seoses direktiivi [2004/18] reguleerimisalasse kuuluvate lepingutega vajalikud meetmed, tagamaks, et tellijate otsuseid saaks läbi vaadata tõhusalt ning eelkõige võimalikult kiiresti kooskõlas käesoleva direktiivi artiklitega 2–2f, kui põhjenduseks on kõnealuste otsuste vastuolu riigihankeid käsitlevate ühenduse õigusaktide või seda õigust rakendavate siseriiklike eeskirjadega.

[…]

3. Liikmesriigid tagavad, et läbivaatamise kord koos üksikasjalike eeskirjadega, mida nad võivad kehtestada, oleks kättesaadav mis tahes isikutele, kellel on või on olnud huvi konkreetse lepingu vastu või kes on väidetava rikkumise tõttu kahju kannatanud või võivad kahju kannatada.

[…]

5. Liikmesriigid võivad nõuda, et asjaomane isik esitaks kõigepealt läbivaatamisnõude tellijale. Sellisel juhul tagavad liikmesriigid, et nimetatud nõude esitamine peatab kohe võimaluse sõlmida leping.

[…]

Esimeses lõigus osutatud peatamine lõpeb pärast vähemalt 10 kalendripäeva pikkust tähtaega alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija saatis oma vastuse faksi teel või elektrooniliste vahendite abil, või kui kasutati muid sidevahendeid, pärast vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija saatis oma vastuse, või vähemalt 10 kalendripäeva alates vastuse saamisele järgnevast päevast.“

10 Selle direktiivi artiklis 2, mis sätestab vaidluste läbivaatamise korrale esitatavad nõuded, on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et seoses artiklis 1 kindlaksmääratud läbivaatamise menetlusega võetavad meetmed sisaldavad järgmisi volitusi:

a) võtta esimesel võimalusel vahemenetluse korras ajutisi meetmeid väidetava rikkumise heastamiseks või asjaomaste huvide edasise kahjustamise vältimiseks, sealhulgas meetmeid, mille eesmärk on riigihankelepingu sõlmimise menetluse või tellijate otsuste rakendamise peatamine või nende peatamise tagamine;

b) tühistada ebaseaduslikud otsused või tagada nende tühistamine ning kõrvaldada pakkumiskutsest, lepingudokumentidest ning teistest kõnesolevat pakkumismenetlust käsitlevatest dokumentidest diskrimineerivad tehnilised, majanduslikud või finantsnäitajad;

c) maksta kahjutasu isikutele, kellele on rikkumisega kahju tekitatud.

2. Lõikes 1 ja artiklites 2d ja 2e määratud volitusi võib anda mitmele erinevale asutusele, kes vastutavad läbivaatamise korra eri aspektide eest.

3. Kui lepingu sõlmimisotsuse peab läbi vaatama tellijast sõltumatu esimese astme asutus, tagavad liikmesriigid, et tellija ei saa lepingut sõlmida enne, kui läbivaatamisasutus on teinud otsuse kas ajutiste meetmete või läbivaatamise kohaldamise kohta. Peatamine kestab vähemalt artikli 2a lõikes 2 ja artikli 2d lõigetes 4 ja 5 osutatud ooteaja lõpuni.

4. Läbivaatamise korral ei pea tingimata olema automaatset peatavat mõju asjaomasele lepingu sõlmimise menetlusele, välja arvatud lõikes 3 ja artikli 1 lõikes 5 sätestatud juhtudel.

[…]

6. Liikmesriigid võivad sätestada, et kui kahjutasu taotlemist põhjendatakse ebaseaduslikult tehtud otsusega, peab vajalike volitustega asutus vaidlustatud otsuse kõigepealt tühistama.

7. Välja arvatud artiklites 2d–2f ette nähtud juhtudel, määratakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud volituste kasutamise mõju juba sõlmitud lepingule kindlaks siseriiklike õigusaktidega.

Lisaks sellele võib liikmesriik ette näha, et pärast lepingu sõlmimist vastavalt artikli 1 lõikele 5, käesoleva artikli lõikele 3 või artiklitele 2a–2f piirduvad läbivaatamise korra eest vastutava asutuse volitused kahjutasu määramisega kõigile rikkumise tõttu kahju kannatanud isikutele, välja arvatud juhud, kui otsus tuleb tühistada enne kahjutasu määramist.

8. Liikmesriigid tagavad, et läbivaatamise korra eest vastutavate asutuste otsuseid oleks võimalik tõhusalt ellu viia.

9. Kui läbivaatamise korra eest vastutavad asutused ei ole kohtuasutused, peavad nad oma otsuseid alati kirjalikult põhjendama. Lisaks tuleb sellisel juhul ette näha kord, mille kohaselt tagatakse, et kõik järelevalveasutuse võetud väidetavalt ebaseaduslike meetmete või talle antud volituste väidetava

väärkasutamise küsimused võib saata kohtulikule läbivaatusele või läbivaatamiseks mõnele teisele asutusele, mis [ELTL artikli 267] tähenduses on kohus ning mis on sõltumatu nii tellijast kui järelevalveasutusest tähenduses on kohus ning mis on sõltumatu nii tellijast kui järelevalveasutusest.

[…]“

Slovaki õigus

11 Seaduse nr 25/2006 riigihangete kohta artikli 9 lõikes 3, põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas versioonis, on sätestatud:

„Riigihankemenetlus peab vastama võrdse kohtlemise, pakkujate või huvitatud isikute diskrimineerimise keelu, läbipaistvuse, ökonoomsuse ja tõhususe põhimõtetele.“

12 Selle seaduse artiklis 27 „Finants- ja majanduslik seisund“ on sätestatud:

„1. Ettevõtja finants- ja majanduslikku seisundit võib üldjuhul tõendada ühe või mitme järgmise dokumendiga:

a) panga või välisriigi panga harukontori õiendid, milleks võib olla kinnitus panga või välisriigi panga harukontori laenuandmiskohustuse kohta;

[…]

3. Kui pakkuja või huvitatud isik ei saa objektiivsetel põhjustel nimetatud finants- ja majandusandmeid esitada, võib ta oma finants- ja majanduslikku seisundit tõendada muu seda tõendava dokumendiga.“

13 Selle seaduse artikli 32 lõike 1 punkt b on sõnastatud järgmiselt:

„Hankija esitab hanketeates kvalifitseerimise tingimused, mis käsitlevad pakkuja:

[…]

b) finants- ja majanduslikku seisundit ja muid artiklis 27 nimetatud andmeid.

[…]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

14 Hankija avaldas 16. novembri 2013. aasta Euroopa Liidu Teataja lisas numbriga 223/2013 ja samal päeval Slovakkia riigihangete teatajas numbriga 18627-MSP hanketeate 16 jalgpallistaadioni ümberehitamise, moderniseerimise ja ehitamise hankelepingu sõlmimiseks (edaspidi „riigihankeleping“).

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt selgitustaotlusele vastuseks esitatud teabe kohaselt oli riigihankelepingu maksumus 25 500 000 eurot ilma käibemaksuta.

16 Finants- ja majanduslikku seisundit käsitletavate nõuete suhtes nägi hanketeade viitega seaduse nr 25/2006 artikli 27 lõike 1 punktile a ette, et hankemenetluses osalejad peavad esitama Slovakkia panga või välisriigi panga Slovakkia harukontori õiendi, et neile on nõustutud andma laenu vähemalt

3 000 000 eurot ja see summa on nende käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel. Vastav õiend pidi olema koostatud laenulepingu või krediidi andmise lepingu vormis ja selle pidi olema väljastanud pädeva panga volitatud esindaja.

17 Edutu pakkuja osales kõnealuses hankemenetluses. Tõendamaks, et ta vastab eelmises punktis kirjeldatud nõuetele, esitas ta ühe panga õiendi, mis sisaldas andmeid jooksevkontole arvelduskrediidi andmise kohta enam kui 5 000 000 euro suuruses summas, ja ausõnalise avalduse, milles ta kinnitas, et juhul, kui tema pakkumus osutub edukaks, krediteeritakse tema jooksevkontot vähemalt 3 000 000 euro ulatuses ehitustöölepingu sõlmimise kuupäeval ja kogu riigihankelepingu täitmise kestel.

18 Edutu pakkuja teatas, et tal oli objektiivselt võimatu muul viisil täita hankija määratud nõudeid majanduslikule ja finantsseisundile ning ta viitas hankija küsitletud Slovakkia pankade seisukohtadele, mille kohaselt on neil võimalik võtta hanketeates nõutud siduv laenuandmiskohustus üksnes pärast seda, kui krediiditehing on heaks kiidetud ja kõik panga kehtestatud nõuded laenulepingu sõlmimiseks on täidetud.

19 Hankija leidis, et kõnealune pakkuja ei vasta muu hulgas majandusliku ja finantsseisundi nõuetele, mis tulenevad seaduse nr 25/2006 artikli 27 lõike 1 punktist a, ja otsustas ta hankemenetlusest kõrvale jätta. Otsuse kinnitas riigihangete amet. Krajský súd de Bratislava (Bratislava maakonnakohus, Slovakkia) jättis selle otsuse peale esitatud kaebuse rahuldamata 13. jaanuari 2015. aasta otsusega ja edutu pakkuja esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Najvyšší súd Slovenskej republiky'le (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus), selle otsuse peale apellatsioonkaebuse.

20 See kohus kahtleb hankija otsuse seaduslikkuses, kuna hoolimata asjaolust, et edutu pakkuja suhtes oli hankemenetluse ajal pank võtnud kohustuse anda talle laenu 5 000 000 euro suuruses summas, leidis hankija, et pakkuja ei vasta hanketeates määratletud majandusliku ja finantsseisundi tingimustele.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib ka, kas majanduslikku ja finantsseisundit võib tõendada muude vahenditega, ja selles osas soovib ta teada, kas selleks võib piisata edutu pakkuja esitatud ausõnalisest avaldusest, milles ta kinnitas, et juhul kui tema pakkumus osutub edukaks, krediteeritakse tema kontot vähemalt 3 000 000 euro ulatuses ehitustöölepingu sõlmimise kuupäeval ja kogu riigihankelepingu täitmise kestel.

22 Lõpuks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas edutul pakkujal siseriiklikul tasandil olemasolevat õigust pöörduda kohtusse võib lugeda „tõhusaks" liidu õiguse tähenduses, kui selle õiguskaitsevahendi ese on ära langenud, kuna edukas pakkuja on temaga sõlmitud riigihankelepingu juba peaaegu täitnud.

23 Neil asjaoludel otsustas Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liikmesriigi ametiasutus, kui ta tuvastab, et hankes eeldatava maksumusega kolm miljonit eurot osalev pakkuja ei vasta majanduslikku ja finantsseisundit puudutavale kvalifitseerimise tingimusele, kuigi pakkuja esitatud ausõnalise kinnituse ja talle tema panga poolt väljastatud õiendi, mis kinnitavad, et ta saab välja võtta rahasummasid määramata otstarbel pangalaenuna limiidini, mille summa ületab hanke maksumust, toimib kooskõlas […] eelkõige direktiivi [2004/18] artikli 47 lõike 1 punkti a ja lõike 4 eesmärgiga?

2. Kas niisuguse panga toimimisviis liikmesriigi pangateenusteturul, kes seab võetud siduvas laenuandmiskohustuses taotletud rahasummade käsutusse andmise tingimuseks, et on täidetud laenuandmistingimused, mida ei ole riigihankemenetluse ajal laenulepingus täpsemalt kindlaks määratud, on direktiivi 2004/18 artikli 47 lõike 5 tähenduses „mõjuv põhjus", mille tõttu pakkuja ei saa esitada hankija nõutud dokumente, kuigi see pakkuja saab tõendada oma majanduslikku ja finantsseisundit ausõnalise kinnitusega, et tema ja panga vaheline laenusuhe on piisav?

3. Kas võib asuda seisukohale, et liikmesriigi kohtul esineb objektiivne takistus, mille tõttu ta ei saa järgida [harta] artikli 47 esimest ja teist lõiku koostoimes […] direktiivi [89/665] artikli 1 lõikega 1 ja artikli 2 lõigetega 3 ja 6–8, kui tal tuleb teha otsus riigihangete ameti otsusega edutuks tunnistatud pakkuja vaidlustuse kohta, samas kui edukas pakkuja on eri hankelepingute täitmise peaaegu lõpule viinud?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

24 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas direktiivi 2004/18 artikli 47 lõike 1 punkti a ja lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui hankija jätab hankemenetlusest pakkuja kõrvale põhjusel, et ta ei vasta hanketeates määratletud majanduslikku ja finantsseisundit puudutavale tingimusele, mille järgi tuleb esitada panga väljastatud õiend, mille kohaselt võtab viimatinimetatu kohustuse anda laenu hanketeates määratud summa ulatuses ja tagada, et see summa on pakkuja käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel.

25 Kõigepealt olgu meenutatud, et ELTL artikkel 267 ei anna Euroopa Kohtule pädevust kohaldada konkreetses kohtuasjas liidu õigusnorme, vaid üksnes anda arvamus aluslepingute ja Euroopa Liidu institutsioonide poolt vastu võetud õigusaktide tõlgendamise kohta. Euroopa Kohus võib siiski eelnimetatud artikliga kehtestatud õigusalase koostöö raames ja talle esitatud toimiku materjalide alusel anda siseriiklikule kohtule liidu õiguse tõlgendamise juhtnöörid, mis võivad olla talle kasulikud mõne sätte mõju hindamisel (kohtuotsus, 16.7.2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Direktiivi 2004/18 artikli 44 kohaselt võivad hankijad nõuda, et pakkujad vastaksid minimaalse pädevuse tasemetele. Need miinimumtasemed tuleb esitada hanketeates.

27 Selles osas olgu märgitud, et nimetatud direktiivi artikli 47 lõige 1 loetleb andmed, mida võib üldjuhul nõuda ettevõtjalt tema majandusliku ja finantsseisundi tõendamisel. Nende andmete esitamise eesmärk on tõendada, et pakkujal on riigihankelepingu täitmiseks vajalikud vahendid. Nende hulgas on „asjakohased pangaõiendid“.

28 Sama artikli lõike 4 sõnastusese kohaselt täpsustavad hankijad hanketeates, millised andmed nad on valinud ning milliseid muid andmeid võib esitada.

29 Käesoleval juhul oli põhikohtuasjas käsitletavas hanketeates majandusliku ja finantsseisundi tõendamise tingimus see, et pakkuja esitab panga väljastatud dokumendi, milles kinnitatakse, et talle antakse vähemalt 3 000 000 euro ulatuses laenu ja et see summa on pakkuja käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel, see tähendab 48 kuud.

30 Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et edutu pakkuja esitas ühe panga õiendi, mis sisaldas andmeid tema finantsseisu kohta ja kinnitust tema jooksevkontole arvelduskrediidi andmise kohta enam kui 5 000 000 euro suuruses summas. Edutu pakkuja esitas ka ühe kinnituse, milles ta ausõnaga lubas, et juhul, kui tema pakkumus osutub edukaks, krediteeritakse tema kontot vähemalt 3 000 000 euro ulatuses kogu riigihankelepingu täitmise ajaks.

31 Hankija leidis aga siiski, et edutu pakkuja ei täida majandus- ja finantsseisundile esitatavaid nõudeid, kuna tema majanduslik ja finantsseisund ei vasta sellele hankemenetluses osalemise tingimusele, mis eeldab nõutud vormis ja sisuga tõendi esitamist.

32 Selles osas tuleb meenutada, et direktiivi 2004/18 artikkel 47 jätab hankijatele üsnagi suure vabaduse, mis nähtub muu hulgas selles sättes esitatud väljendist „üldjuhul“. Nagu ilmneb Euroopa Kohtu praktikast, on vastupidi selle direktiivi artiklile 48, millega luuakse kinnine süsteem, mis piirab kõnealuste ametivõimude käsutuses olevaid hindamise ja kontrollimeetodeid ja seetõttu ka nende võimalusi nõuete määratlemisel, lubab selle artikli 47 lõige 4 sõnaselgelt hankijatel valida, milliseid tõendavaid dokumente taotlejad või pakkujad peavad esitama, et tõendada oma majanduslikku ja finantsseisundit. Kuna direktiivi 2004/18 artikli 44 lõige 2 viitab kõnealusele artiklile 47, on samasugune valikuvabadus majandusliku ja finantsseisundi minimaalse taseme puhul (vt selle kohta kohtuotsus, 18.10.2012, Édukövízig ja Hochtief Construction, C-218/11, EU:C:2012:643, punkt 28).

33 Sellegipoolest nähtub direktiivi 2004/18 artikli 44 lõike 2 teisest taandest sõnaselgelt, et konkreetse hankelepingu täitmiseks vajalikud pädevuse miinimumtasemed peavad olema lepingu objektiga seotud ja proportsionaalsed. Sellest tuleneb, et majandusliku ja finantsseisundi nõuded peavad olema objektiivselt sobivad, et anda teavet ettevõtja selle pädevuse kohta, ning olema kooskõlas asjaomase riigihankelepingu maksumusega viisil, et need kajastavad objektiivselt riigihankelepingu täitmiseks piisava minimaalse majandusliku ja finantsbaasi olemasolu, ilma et see läheks aga kaugemale selle eesmärgi saavutamiseks mõistlikult vajalikust (vt selle kohta kohtuotsus, 18.10.2012, Édukövízig ja Hochtief Construction, C-218/11, EU:C:2012:643, punkt 29).

34 Lisaks tuleb esiteks meelde tuletada, et võrdse kohtlemise põhimõte nõuab, et pakkujatel oleksid pakkumuste koostamisel võrdsed võimalused, ja eeldab seega, et kõigi pakkujate pakkumuste suhtes kohaldatakse samu tingimusi. Teiseks on sellest põhimõttest tuleneva läbipaistvuskohustuse eesmärk välistada oht, et hankija eelistab soosikuid või tegutseb meelevaldselt. See kohustus eeldab, et kõik hankemenetluse tingimused ja menetluse kord oleksid hanketeates või hankedokumentides sõnastatud selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt, võimaldamaks ühelt poolt kõigil piisavalt informeeritud ja mõistlikult tähelepanelikel pakkujatel mõista nende täpset ulatust ja nendest ühtemoodi aru saada ning teiselt poolt hankijal tõhusalt kontrollida, kas pakkujate esitatud pakkumused vastavad tegelikult kõnealuse hankemenetluse tingimustele (kohtuotsus, 2.6.2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punkt 36 ning seal viidatud kohtupraktika).

35 Mis puudutab esmalt hanketeates otsesõnu nimetatud nõuet, et finantstagatis peab olema esitatud „hankelepingu täitmiseks“, siis esimese eelotsuse küsimuse sõnastusest paistab nähtuvat, et hankija arvates ei olnud see nõue täidetud, kuna pakkujale antav pangalaen, olgugi et see ületas kõnealuses hanketeates nõutud summat, oli jooksevkonto arvelduskrediit, mis ei oleks mõjutanud hankelepingu täitmist.

36 Selles osas olgu märgitud, et hankelepingu täitmiseks pangalaenu saamise nõue on objektiivselt sobiv, et saada teavet, kas pakkuja majanduslik seisund võimaldab tal tõesti hankelepingu täita. Nagu ka Euroopa Komisjon märkis, sobib laenu saamine tegelikult tõendamaks, et pakkuja käsutuses on tõesti vahendid, mis ei kuulu talle ja on vajalikud hankelepingu täitmiseks (vt selle kohta kohtuotsus, 2.12.1999, Holst Italia, C-176/98, EU:C:1999:593, punkt 29). Sellegipoolest peab eelotsusetaotluse esitanud kohus veel ka kontrollima, kas hanketeates nõutud summa on hankelepingu esemega proportsionaalne.

37 Mis teisalt puudutab samuti hanketeates nimetatud nõuet, et laenu peab olema antud vähemalt 3 000 000 euro ulatuses „hankelepingu täitmise kestel (48 kuud)“, siis olgu märgitud, et kuigi direktiivi 2004/18 artikkel 47 ei näe otsesõnu ette, et hankija võib pakkujalt nõuda, et hankelepingu täitmiseks vajalikud vahendid oleksid pakkuja käsutuses kogu hankelepingu täitmise aja, tuleb siiski sedastada, nagu kohtujuristki on sedastanud oma ettepaneku punktis 46, et hankija poolt hankemenetluses majanduslike ja finantstingimuste järgmise kontrollimine eeldab, et hankija jaoks on tagatud, et pakkuja saab hankelepingu kehtivusajal tegelikult kasutada igat laadi vahendeid, millele ta tugineb (vt selle kohta kohtuotsus 14.1.2016, Ostas celtnieks, C-234/14, EU:C:2016:6, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Lisaks on hankelepingu täitmise ajal nõutud summa pidev kättesaadavus kasulik vahend, et konkreetselt hinnata pakkuja majanduslikku ja finantsseisundit seoses tema kohustustega. Hankelepingu nõuetekohane täitmine sõltub tõepoolest olemuslikult sellest, kas pakkuja käsutuses on rahalised vahendid selle korrektseks elluviimiseks.

39 Järelikult sobib direktiivi 2004/18 artikli 47 lõikes 1 sätestatud eesmärkide täitmiseks kõnealusel juhul tingimus, et pakkuja käsutuses peavad olema asjaomased rahalised vahendid kogu hankelepingu täitmise kestel.

40 Sellegipoolest on liikmesriigi kohtu ülesanne hinnata pakkuja poolt sellel eesmärgil esitatud tõendeid, nende hulgas jooksevkonto arvelduskrediidi avamise lepingut.

41 Eespool toodud kaalutlustest ilmneb, et esimesele küsimusele tuleb vastata, et direktiivi 2004/18 artikli 47 lõike 1 punkti a ja lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui hankija jätab hankemenetlusest kõrvale pakkuja põhjusel, et viimane ei vasta hanketeates määratletud majanduslikku ja finantsseisundit puudutavale tingimusele, mille järgi tuleb esitada panga väljastatud õiend, mille kohaselt võtab viimatinimetatu kohustuse anda laenu hanketeates määratud summa ulatuses ja tagada, et see summa on pakkuja käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel.

Teine küsimus

42 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas juhul, kui hanketeates on nõutud panga väljastatud sellise õiendi esitamist, mille kohaselt võtab viimatinimetatu kohustuse anda laenu hanketeates määratud summa ulatuses ja tagada, et see summa on pakkuja käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel, siis võib asjaolu, et pangad, kelle poole pakkuja pöördus, asusid seisukohale, et neil ei ole võimalik väljastada pakkujale niivõrd konkreetselt sõnastatud kinnitust, kujutada endast „mõjuvat põhjust“ direktiivi 2004/18 artikli 47 lõike 5 tähenduses, mis annab asjaomasel juhul sellele pakkujale õiguse tõendada oma majanduslikku ja finantsseisundit hankija poolt sobivaks peetud muude dokumentidega, nagu ausõnaline avaldus, milles hankija kinnitab, et juhul, kui tema pakkumus osutub edukaks, krediteeritakse tema jooksevkontot hanketeates määratud summa ulatuses kogu riigihankelepingu täitmise ajal.

43 Direktiivi 2004/18 artikli 47 lõige 5 lubab pakkujatel, kellel mõjuvatel põhjustel osutub võimatuks esitada hankija nõutud andmeid, tõendada oma majanduslikku ja finantsseisundit mis tahes muu dokumendiga, mida hankija peab sobivaks.

44 Kõnealusel juhul esitas edutu pakkuja ausõnalise avalduse, milles ta kinnitas, et juhul, kui tema pakkumus osutub edukaks, krediteeritakse tema kontot vähemalt 3 000 000 euro ulatuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel, väites, et tal on võimatu saada õiendit kinnitusega, et pank kohustub talle andma laenu hanketeates määratud summas.

45 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab selles osas kontrollima, kas edutul pakkujal oli objektiivselt võimatu esitada hankija nõutud andmeid. Sellise olukorraga on tegemist eelkõige siis, kui – nagu ka kohtujurist märkis oma ettepaneku punktis 53 – asjaomasel pakkujal ei olnud võimalik Slovakkias saada hanketeates nõutud dokumente.

46 Ainult juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab sellise objektiivse võimatuse, peab ta kontrollima, kas hankija leidis põhjendatult, et pakkuja esitatud ausõnaline kinnitus ei ole sobiv dokument tema majandusliku ja finantsseisundi tõendamiseks. Samuti peab ta kontrollima kooskõlas selle direktiivi artikli 44 lõikega 2 koosmõjus selle põhjendusega 39, et teabe maht ja nõutud pädevuse tase on lepingu esemega seotud ja proportsionaalsed ning et kvalifitseerimistingimusi kohaldati mittediskrimineerival viisil.

47 Faktiliste kaalutluste osas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas edutul pakkujal oli objektiivselt võimatu esitada hankija nõutud andmeid, ja juhul, kui ta leiab, et see oli nii, siis kas hankija leidis põhjendatult, et pakkuja esitatud ausõnaline kinnitus ei ole sobiv dokument tema majandusliku ja finantsseisundi tõendamiseks.

48 Seetõttu tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2004/18 artikli 47 lõiget 5 tuleb tõlgendada nii, et juhul kui hanketeates on nõutud panga väljastatud sellise õiendi esitamist, mille kohaselt võtab viimatinimetatu kohustuse anda laenu hanketeates määratud summa ulatuses ja tagada, et see summa on pakkuja käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel, siis võib asjaolu, et pangad, kelle poole pakkuja pöördus, asusid seisukohale, et neil ei ole võimalik väljastada pakkujale niivõrd konkreetselt sõnastatud kinnitust, kujutada endast „mõjuvat põhjust“ selle artikli tähenduses, mis annab asjaomasel juhul sellele pakkujale õiguse tõendada oma majanduslikku ja finantsseisundit hankija poolt sobivaks peetud muude dokumentidega, tingimusel et sellel pakkujal oli objektiivselt võimatu esitada hankija nõutud asjaomaseid andmeid, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Kolmas küsimus

49 Euroopa Kohtu järjepideva praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud menetlus Euroopa Kohtu ja liikmesriigi kohtute koostöövahend, mille abil annab Euroopa Kohus liikmesriigi kohtutele liidu õiguse tõlgendusi, mida need kohtud menetluses olevate vaidluste lahendamiseks vajavad (vt eelkõige kohtumäärus, 8.9.2016, Caixabank ja Abanca Corporación Bancaria, C-91/16 ja C-120/16, ei avaldata, EU:C:2016:673, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Euroopa Kohus on selles osas korduvalt märkinud, et vajadus liikmesriigi kohtule anda tarvilik liidu õiguse tõlgendus eeldab, et liikmesriigi kohus määratleb esitatud küsimusi ümbritseva faktilise ja õigusliku raamistiku või vähemalt selgitab nende küsimuste aluseks olevaid faktilisi oletusi (vt eelkõige kohtumäärus, 8.9.2016, Caixabank ja Abanca Corporación Bancaria, C-91/16 ja C-120/16, ei avaldata, EU:C:2016:673, punkt 14 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Nõuded eelotsusetaotluse sisule on sõnaselgelt sätestatud Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 ja Euroopa Liidu Kohtu soovituste siseriiklikele kohtutele eelotsuse taotlemiseks (ELT 2016, C 439, lk 1) punktis 15, mille kohaselt peab igas eelotsusetaotluses olema ära toodud „lühiülevaade vaidluse esemest ja asjassepuutuvatest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need välja selgitanud, või vähemalt ülevaade faktilistest andmetest, millel eelotsuse küsimused põhinevad“, „ülevaade kohaldamisele kuuluvatest siseriiklikest õigusnormidest ja vajaduse korral asjakohasest siseriiklikust kohtupraktikast“ ja „selgitus, millistel põhjustel siseriiklik kohus tõstatas liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate siseriiklike õigusnormide vahel näeb“ (vt selle kohta kohtumäärus, 20.7.2016, Stanleybet Malta ja Stoppani, C-141/16, ei avaldata, EU:C:2016:596, punktid 8 ja 9 ning seal viidatud kohtupraktika).

52 Käesoleval juhul ei sisalda eelotsusetaotlus ühtegi viidet liikmesriigi õigusnormidele, millega võetakse üle õiguskaitsevahendeid ja nende toimet reguleeriv direktiiv 89/665, mida on muudetud direktiiviga 2007/66. Selles on nimelt jäetud märkimata, kas Slovaki Vabariik on ette näinud, nagu on sätestatud selle direktiivi artikli 2 lõikes 6, et kahjuhüvitise nõudmiseks peab vaidlustatud otsus olema kõigepealt tühistatud, või kas – nagu seda lubab direktiivi artikli 2 lõike 7 teine taane – Slovaki Vabariik on ette näinud, et pärast lepingu sõlmimist piirduvad vaidlustuste läbivaatamise eest vastutava asutuse volitused kahjuhüvitise määramisega.

53 Eelotsusetaotluses ei ole ka täpsustatud seoses põhikohtuasja asjaoludega, mis on edutu pakkuja vaidlustuse ese, ega toodud põhjusi, miks hankemenetlust jätkati, hoolimata asjaolust, et hankija otsuse peale esitatud vaidlustuse lahendamine oli pooleli.

54 Nende andmete puudumise tõttu ei ole Euroopa Kohtul võimalik anda kolmandale eelotsuse küsimusele tarvilikku vastust ja seetõttu tuleb see lugeda vastuvõetamatuks.

Kohtukulud

55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta artikli 47 lõike 1 punkti a ja lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui hankija jätab hankemenetlusest kõrvale pakkuja põhjusel, et viimane ei vasta hanketeates määratletud majanduslikku ja finantsseisundit puudutavale tingimusele, mille järgi tuleb esitada panga väljastatud õiend, mille kohaselt võtab viimatinimetatu kohustuse anda laenu hanketeates määratud summa ulatuses ja tagada, et see summa on pakkuja käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel.**

2. **Direktiivi 2004/18 artikli 47 lõiget 5 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui hanketeates on nõutud panga väljastatud sellise õiendi esitamist, mille kohaselt võtab viimatinimetatu kohustuse anda laenu hanketeates määratud summa ulatuses ja tagada, et see summa on pakkuja käsutuses kogu riigihankelepingu täitmise kestel, võib asjaolu, et pangad, kelle poole pakkuja pöördus, asusid seisukohale, et neil ei ole võimalik väljastada pakkujale niivõrd konkreetselt sõnastatud kinnitust, kujutada endast „mõjuvat põhjust“ selle artikli tähenduses, mis annab asjaomasel juhul sellele pakkujale õiguse tõendada oma majanduslikku ja finantsseisundit hankija poolt sobivaks peetud muude dokumentidega, tingimusel et sellel pakkujal oli objektiivselt võimatu esitada hankija nõutud asjaomaseid andmeid, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.**

Allkirjad